Tuloksellisuustarkastuspäällikkö, FT Anna-Liisa Pasanen

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

HE 47/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Tarkastusvaliokunta 31.5.2017 klo 11:30 / Teema: VTV:n sote- ja maakuntauudistus antamat lausunnot (rahoitus, valinnanvapaus ja digitalisaatio)
Asiantuntijapyyntö 22.5.2017: asiantuntijakuuleminen ja asiantuntijalausunto

Valtiontalouden tarkastusviraston sote- ja maakuntauudistuksesta antamien lausuntojen pääkohdat

1 Tarkastusviraston lausunnot sote- ja maakuntauudistuksesta

Tarkastusvirasto on antanut 31.5.2017 mennessä sote- ja maakuntauudistuksesta seuraavat lausunnot:

1. Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle ja valtiovarainministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi 9.11.2016 (vastaus sähköiseen kyselyyn, Dnro 283/31/2016)
2. Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle valinnanvapauslakiluonnokseen 31.1.2017 (vastaus sähköiseen kyselyyn, Dnro 2017/017/31)
3. Lausunto valtiovarainministeriölle maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017) täydentämisestä 12.4.2017 (Dnro 2017/128/31)
4. Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen esityksestä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä laiksi kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa 25.4.2017 (vastaus sähköiseen kyselyyn, Dnro 2017/118/31)

Lisäksi Tarkastusvirasto on antanut eduskunnan hallintovaliokunnalle sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle seuraavat asiantuntijalausunnot:

5. Asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi 27.3.2017 (teema hallinnon ja talouden tarkastus, Dnro 138/32/2017)
6. Asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi 20.4.2017 (teema digitalisaatio, ICT-palvelut ja tietohallinto, Dnro 157/32/2017)
7. Asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja

13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi 9.5.2017 (teema Sote-uudistuksen rahoitus, Dnro 178/32/2017)

Lausunnoissaan Tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota uudistuksen rahoitukseen ja talouden ohjaukseen, sote-uudistuksen palvelujen integraatioon, saatavuuteen, valinnanvapauteen ja digitalisaatioon sekä alueiden kehittämiseen ja kasvupalveluihin.

2 Sote-maakuntauudistuksen rahoitus ja talouden ohjaus

Tarkastusvirasto toteaa lausunnoissaan, että julkisen talouden hallinnan ja maakuntien rahoituksen näkökulmasta on perusteltua esittää maakuntatalous omana kokonaisuutenaan julkisen talouden suunnitelmassa ja asettaa maakuntataloudelle rahoitusasematavoite. On myös kannatettavaa, että taloussuunnittelu koskisi koko maakuntakonsernia ja sen kaikkia julkisyhteisöjä ja että alijäämän kattamisvelvoite perustuisi toiminnan ja investointien rahavirtaan.[1, 5, 7]

Tarkastusvirasto pitää tarkoituksenmukaisena, että pääosin valtion budjettirahoitukseen perustuvaan rahoitusmalliin liitettäisiin vahva valtion ohjaus, vaikka se vähentäisi maakuntien autonomiaa mutta toisaalta edistäisi maakuntien tiukan taloudenpidon toteuttamista. Esitetty rahoitusmalli voi myös tukea yhdenvertaisuutta maakuntien rahoituksessa. Alijäämän kattamisvelvoitteesta johtuen rahoitusmalli muodostaisi tiukan budjettirajoitteen maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon taloussuunnittelulle. Rahoituslakiin kirjattu lyhytaikainen lainanottomahdollisuus on johdonmukainen tämän velvoitteen kanssa. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan rahoitusmallin epäkohtana on, että malli ei loisi maakunnille riittävästi kannustimia kustannustehokkaiden ja innovatiivisten ratkaisujen hakemiseen sekä lisärahoituksen hankkimiseen.[1, 5, 7]

Rahoituslakiehdotukseen sisältyvää kustannusten kasvua hillitsevää rajoitinta sovellettaisiin kuitenkin vain sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen eikä rajoitinta käytettäisi maakuntien muiden tehtävien rahoituksen ohjauksessa. Tarkastusvirasto toteaa, että julkisten menojen kasvun hillinnän tulisi koskea kaikkia maakunnan tehtäviä. Muutoin riskinä on, että rahoitustarve voi kasvaa muissa maakunnan järjestämisvelvoitteen tehtävissä, varsinkin jos valtion rahoitus maakunnille laskennallisten tekijöiden perusteella ei vastaa maakuntien todellisia tarpeita. Tarkastusvirasto pitää kannatettavana, että uudistuksessa tehtäviä keskitettäisiin suurempiin yksiköihin palvelujen järjestämisen ja toiminnan tehostamiseksi. Tavoitteen onnistuminen edellyttää tiivistä ja hyvin toimivaa yhteistyötä maakuntien kesken. [3, 4]

Valtiontalouden ohjausmenettely alistaisi päätöksenteon laajakantoisista, taloudellisesti ja toiminnallisesti merkittävistä investoinneista valtioneuvoston päätäntävaltaan. Tarkastusvirasto pitää suunniteltua ohjausmenettelyä ja maakuntien tytäryhteisöjen investointien sisällyttämistä menettelyyn perusteluna. Tarkastusvirasto korostaa, että maakuntakonsernin toimijoiden solmimat pitkäaikaiset sopimukset voivat myös olla taloudellisesti laajakantoisia ja merkittäviä mutta jäisivät lakiesityksen mukaan ohjausmenettelyn ulkopuolelle. [1, 5, 7]

Lakiesityksen mukaan eduskunnan budjettivalta heikkenisi, kun päätöksenteko määrärahan kohdentamisesta eri käyttötarkoituksiin siirrettäisiin maakunnille. Tarkastusvirasto korostaa, että huomiota tulee kiinnittää niihin valtionhallinnon ohjaus- ja valvontamenettelyihin, joilla varmennetaan, että maakunnat kohdentavat rahoitusta valtion näkökulmasta tehokkaasti tarkoituksenmukaiseen toimintaan. Maakuntatasolla menojen kirjausketju valtion talousarviosta yksittäisen tuen tai avustuksen saajaan saakka tulisi olla todettavissa ja rahoituksen hallinnoinnin prosessien tulisi toteutua luotettavina ja säädösten mukaisina.[3]

Maakuntalaissa säädettäisiin myös arviointimenettelystä niitä tilanteita varten, joissa maakunnan taloudelliset edellytykset selvitä tehtävistään ovat heikentyneet. Menettelyn käynnistämisestä päättäisi valtiovarainministeriö erilaisten talouden tunnuslukujen raja-arvojen perusteella tai jos

maakunta on joutunut turvautumaan valtionavustukseen. Tarkastusvirasto huomauttaa, että esitetyt maakuntatalouden tunnusluvut raja-arvoineen ovat osittain päällekkäisiä (vuosikate ja rahavirtajäämä), joten arviointikriteerinä voisi käyttää yksinkertaisesti lainanhoitokatetta ja rahavirran alijäämää. Maakunnan viranomaisten toimintavaltuuksien rajoittaminen arviointimenettelyn aikana on tarkoituksenmukaista. Arvioinnin tuloksena syntyvän ehdotuksen tulisi ohjata ja sitoa riittävästi maakuntavaltuustoja korjaaviin toimenpiteisiin.[1, 5, 7]

Tarkastusvirasto toteaa, että maakunnan ohjausjärjestelmän toimivuus on kriittinen tekijä toiminnan vaikuttavuuden ja kustannussäästöjen aikaansaamiseksi. Lakiesityksen mukaan maakunnan konsernijohto käyttäisi laajaa ohjausvaltaa paitsi maakuntaan myös sen liikelaitokseen ja muihin maakunnan tytäryhteisöihin. Monimutkaisessa maakunnan organisaatiossa ohjaus-, johto-, päätöksenteko- ja vastuusuhteiden sekä omistajaohjauksen keinojen tulee olla selkeitä. Omistajaohjaus voi olla vaikeasti toteutettava esitetyssä mallissa. [1, 7]

3 Sote -uudistuksen säästötavoite ja korvausjärjestelmän toimivuus

Tarkastusvirasto pitää sote -uudistuksen kolmen miljardin euron säästötavoitetta suuruudeltaan ja aikataulultaan erittäin kunnianhimoisena, koska se tarkoittaa yli kymmenen prosentin säästöä sote -palvelujen tuottamiseen käytettävistä menoista nykytasoon verrattuna. Toisaalta kustannusten tietoinen hillitseminen valtion talousohjauksen keinoin voi supistaa palveluvalikoimaa tai –tasoa. [1, 2, 5, 6, 7]

Sote -uudistukselle asetettu säästötavoite on suhteessa ennakoituun menojen kasvuun ja edellyttää onnistumisia useilla eri osa-alueilla ja olemassa olevan säästöpotentiaalin hyödyntämistä. Hallituksen esityksen mukaan menojen kasvua hillitsevien toimien odotetaan realisoituvan vasta useiden vuosien kuluttua. Näitä toimenpiteitä ovat mm. kalliiden laitospalvelujen vähentäminen, perustason palvelujen tuottavuuden kasvattaminen, kalliissa erikoistuneissa terveyspalveluissa laadun, vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantaminen sekä resurssitarpeen vähentäminen koko järjestelmässä digitalisaation ja sähköisten palvelujen avulla.[1, 5] Säästöpotentiaalin hyödyntäminen riippuu tehokkaiden käytäntöjen leviämisestä, sosiaalipalvelujen ja terveyspalvelujen integraation sekä potilas- ja asiakastiedon sujuvan liikkuvuuden onnistumisesta ja kokonaisuutta tukevien ICT-ratkaisujen toteutumisesta. Hallituksen valinnanvapautta koskevan esitysluonnoksen mukaan valinnanvapaus kuitenkin heikentää edellytyksiä palveluintegraatioon ja monimutkaistaa potilas- ja asiakastiedon liikkuvuutta. [1, 5, 6, 7]

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan säästötavoitetta tulee tarkastella myös uudistuksen aiheuttamia siirtymäkustannuksia vasten. Hallituksen esityksessä kuvattujen siirtymä- tai muutoskustannusten (palkkaharmonisointi, ICT, kiinteistöt) toteutuminen vaikuttaa perustuvan enemmän oletuslaskelmiin kuin pidemmällä aikavälillä toteutuviin säästöihin. Tämä lisää riskejä, joita uudistus aiheuttaa julkisen talouden tasapainolle, ja korostaa tarvetta seurata tarkasti ja tukea kustannussäästömekanismien toteutumista. Tarkastusvirasto ehdottaa, että sote -uudistuksen säästötavoitteen eri osa-alueille tulee asettaa osa- ja välitavoitteet, jotka ottavat huomioon myös siirtymävaiheen kustannukset. Lisäksi tulee laatia suunnitelma säästötavoitteen toteutumisen seuraamiseksi. [1, 5, 6, 7]

Säästötavoitteen toteutumisen seuranta läpinäkyvästi on haasteellista. Säästötavoitteen pohjaksi on otettu sosiaali- ja terveysministeriön SOME-mallilla laskettu kustannuskehityksen perusura vuoteen 2029 asti. Uran laskenta perustuu tietoihin sosiaaliturvan nykytilasta sekä lukuisiin oletuksiin tai ennusteisiin väestörakenteen ja makrotalouden kehityksestä. Taustamuuttujien, kuten maahanmuuton ja sairastavuuden, muutosten mahdolliset vaikutukset kustannuskehityksen perusuraan tulisi ottaa huomioon. Kustannuskehitystä seurattaessa taustamuuttujista johtuva muutos pidetään erillään varsinaisesta sote -uudistuksen vaikutuksesta. [1, 7]

Sosiaali- ja terveydenhuollon korvausjärjestelmä sisältää lukuisia maakunnille suunnattuja valtakunnallisia, maakunnallisia, alueellisia sekä väestö- ja yksilölähtöisiä tavoitteita. Näiden lisäksi korvausjärjestelmässä on asetettu palveluntuottajille taloudellisia, kustannustehokkuuteen ja palvelun laatuun perustuvan kilpailun vaatimuksia. Tarkastusviraston näkemyksen mukaan edellä mainitut tavoitteet ja vaatimukset voivat olla samanaikaisesti vaikeasti saavutettavissa. Suoriteperusteiset korvaukset sote-palvelujen tuottajille koskevat sitä osaa korvauksista, jotka eivät kuulu kiinteään korvauksen piiriin. Suoriteperusteisen korvausten osuudella voidaan ohjata ja kannustaa palveluntuottajia toimintansa tehostamiseen ja palvelun laadun parantamiseen. [2, 7]

4 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen integraatio, saatavuus ja valinnanvapaus

Tarkastusvirasto toteaa, että asiakkaan mahdollisuus saada tarpeittensa mukaisia yhteen sovitettuja palveluita riippuu maakunnan liikelaitoksen organisaatioista ja toimintatavoista. Palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen vaikuttaa se, miten hyvin sote -palvelujen rahoituksen jakautuminen rahoituksen eri osa-alueille ja terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon painotukset vastaavat palveluiden järjestämisen tarpeita. Voi syntyä tilanne, jossa asiakasmaksujen taso vaihtelee maakunnittain. Maakuntatasolla tärkeää on se, miten hyvin toimintaa kuvaavat indikaattorit ja tulosindikaattorit vastaavat maakunnan todellista hyvinvoinnin tilaa ja miten hyvin maakunta onnistuu palvelujen integroinnissa ja asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien järjestämisessä. [1, 2, 7]

Tarkastusvirasto korostaa, että valtion ohjauksella tulisi erityisesti varmistaa tietojärjestelmien toimivuus sekä palveluintegraation toteutuminen uudistuksen alkuvaiheessa. Valtion ohjauksen vahvistaminen on perusteltua, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuut siirtyvät uudelle tasolle. Keskushallinnon ohjausyksikölle kokonaisuuden hallinta voi osoittautua haastavaksi. Ohjauksen riskeinä ovat sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän monimutkaisuus sekä maakuntien vaihteleva kyky luoda toimivia kokonaisuuksia. Vahva ohjaus voi lisätä myös koko toimintaan kohdistuvaa hallinnollista taakkaa, kun erilaisiin neuvottelumenettelyihin kulunee aiempaa enemmän aikaa ja voimavaroja. [7]

Tarkastusvirasto kiinnittää huomiota maakunnan mahdollisuuksiin ohjata suoran valinnan palveluja sekä asiakkaan edellytyksiin valita tarpeidensa mukaisia palveluja. Suoran valinnan palvelun tuottajilla (sote-keskuksilla) olisi lakiesityksen mukaan kokonaisvastuu valinnanvapauden piiriin kuuluvista palveluista asiakkailleen. Tällöin maakunnan ohjaus ja vaikutusmahdollisuudet suoran valinnan palveluihin perustuisivat siihen, miten maakunta määrittelisi palvelustrategiansa, palvelulupauksensa, palvelukokonaisuudet ja -ketjut sekä niiden vähimmäisvaatimukset. Paljon palveluja tarvitseville asiakkaille maakunnan liikelaitos arvioisi asiakkaan palvelutarpeen hoito- tai hallintopäätöksellä, ja asiakas valitsisi palveluntuottajat. Tällöin vastuuta käytännössä siirtyisi myös asiakkaalle palvelukokonaisuuden hallinnasta. Harvalla asiakkaalla olisi tosiasiallisesti mahdollisuutta vaikuttaa saamansa palvelun laatuun. Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa riippuisivat maakunnan tarjoamasta ohjauksesta palveluihin ja palveluista saatavan tiedon laadusta sekä palvelujen markkinoista. [2,7]

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan maakuntakohtaiset palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyt (sekä erot tarjonnan laajuudessa että markkinoiden sisällössä) voivat johtaa palvelutarjonnan eroavaisuuksiin saatavuudessa ja laadussa eri alueilla. Ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt eivät ulottuisi suoran valinnan palveluntuottajan alihankkijiin suoraan, vaan jäisivät palveluntuottajan ilmoituksen varaan. Palvelujen tuottajille maksettava korvausten suuruus sekä suoran valinnan palveluntuottajia koskevat vaatimukset ja sopimusehdot määrittäisivät palvelujen laatua ja palvelujen tuottajien halukkuutta tulla markkinoille. Säännökset antaisivat maakunnalle mahdollisuuden asettaa lakisääteisten vaatimusten lisäksi muita ehtoja suoran valinnan palveluntuottajille. Ilmoitukset omavalvontasuunnitelmista vaadittaisiin palveluntuottajilta

rekisteröitymisen yhteydessä, jolloin maakuntien tulisi ennen rekisteröitymismenettelyn alkamista määritellä palvelukokonaisuudet ja omavalvontaohjelmissaan palvelukohtaiset omavalvontasuunnitelmien vaatimukset. Palveluntuottajilla, jotka tarjoaisivat palveluja useamman maakunnan alueella, olisi vaikeuksia sovittaa yhteen palveluja eri maakuntien erilaisten vaatimuksien mukaisesti. Maakuntien erilaiset maksuperusteet hankaloittaisivat palveluntuottajien palvelujen hallintaa. Asiakkaan valinnanvapautta koskevan lakiesityksen mukaan sopimusmenettelyt mahdollistavat pienten toimijoiden osallistumisen palvelutarjontaan esim. verkostomaisen toimintamallin avulla. Kuitenkin esitetyt palveluntuottajien kirjanpitoa, tilinpäätös- ja verotustietoja koskevat säännökset edellyttävät palvelujen tuottajan toiminnan taloudellisesta eriyttämisestä ja ovat varsin tiukat. Nämä seikat voisivat taas muodostua pienten toimijoiden markkinoille tulon esteeksi. [1, 2, 7]

5 Digitalisaatio sote-maakuntauudistuksessa

Tarkastusvirasto toteaa, että hallituksen esityksessä arvioituja sote-uudistuksen välittömiä ICT-kustannuksia ja kehittämisinvestointeja voidaan pitää suuruusluokaltaan oikeansuuntaisina, vaikka kaikkia välillisiä kustannuksia ei ole mahdollista arvioida. Tarkastusvirasto listaa lausunnoissa useita ICT-palvelujen ja tietohallinnon järjestämiseen liittyviä riskejä. [1, 6] Tarkastusviraston näkemyksen mukaan ICT-järjestelmien integroinnilla voidaan saavuttaa pitkällä aikavälillä kustannushyötyjä, mutta samalla uudistuksen toimeenpano lisää ICT- ja muiden investointien tarvetta ja hallinnon kustannuksia uudistuksen alkuvuosina. Lakiesityksen mukainen valtioneuvoston ohjaus sote-ICT-hankkeiden toteuttamisessa on kannatettava. Tarkastusvirasto korostaa, että hankekohtaisen rahoituksen sijaan sote-digitalisaation rahoitus tulisi varmistaa kokonaisvaltaisesti. [6]

Tarkastusvirasto tiivistää sote-digitaalisaation tavoitetilan seuraaviksi suosituksiksi: [1, 6]

- Laaditaan suunnitelma koko maan kattavan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen edellyttämistä tietojärjestelmätarpeista ja vaatimuksista sekä turvataan suunnitelman systemaattisen ja pitkäjänteisen toteuttamisen edellyttämä rahoitus. Rahoituksen suunnittelussa tulee ottaa huomioon se, että uuden yhtenäisen ratkaisun kehittäminen ja lukuisten voimassa olevien järjestelmien ylläpitäminen samaan aikaan on kallista ja työlästä.
- Varmistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon tietoarkkitehtuurin, ICT-palvelujen ja tietohallinnon kansallinen ja maakunnallinen ohjaus ja koordinaatio.
- Yhtenäistetään sosiaali- ja terveydenhuollon tietorakenteet ja tietoarkkitehtuuri ja varmistetaan niiden laatu, ylläpito ja kehittäminen käynnissä olevan kansallisen valmistelun pohjalta. Tässä työssä tärkeä osa on Kanta-palvelujen kehittäminen sekä sosiaalihuollon asiakastietojen integraatio Kanta-palveluihin. Samassa yhteydessä ratkaistaan myös potilas- ja asiakastietojen siirtoon ja käsittelyyn liittyvät tietosuojakysymykset lainsäädännön keinoin (asiakastietolaki, tiedonhallintalaki).
- Huolehditaan valtakunnallisen ICT-palvelukeskuksen ja maakuntien riittävästä osaamisesta koskien ICT-palvelujen määrittelyä, hankintoja, sopimushallintoa, projektinhallintaa ja järjestelmien käyttöönottoa.
- Perustetaan valtakunnallinen ICT-palvelukeskus riittävän ajoissa ennen uudistuksen voimaantuloa sekä määritellään palvelukeskuksen maakunnille tarjoamat palvelut. Palvelukeskuksen toiminnan käynnistämisessä tulee ottaa huomioon aiemmat vastaavien järjestelyiden kokemukset.
- Rakennetaan maakuntien toiminnalle keskeinen ICT-infrastruktuuri ottaen huomioon valtakunnallisen ICT-palvelukeskuksen tarjoamat palvelut sekä maakuntien yhteiset ICT-investoinnit ja että asiakkaiden informaatiotarpeet.
- Järjestetään valtakunnallisen ja maakuntakohtaisen tilasto- ja indikaattoritiedon keruu sote-palvelujen laadun, vaikuttavuuden, kustannusten ja tehokkuuden ohjauksen, seurannan ja kehittämisen tueksi.

6 Alueiden kehittäminen ja kasvupalvelujen organisointi koko maassa

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan uudistuksen myötä maakuntien vaikuttamismahdollisuudet alueiden kehittämiseen vahvistuisivat. Vastaavasti lakiesityksessä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista valtion ohjaus kasvupalveluissa jäisi yllättävän heikoksi, vaikka hallitus on asettanut työllisyyttä ja kasvua edistäville toimille kahden miljardin euron tavoitteen ja toimenpiteet rahoitetaan pääosin valtion budjetista. Valtion ohjaus työllisyyden hoidossa sekä työllisyyspalveluiden järjestäminen ja tuottaminen asiakastarpeiden pohjalta erityisesti uudistuksen alkuvaiheessa olisivat tärkeitä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi ja työllisyystoimien tehostamiseksi. Lakiesityksessä riskinä on kasvupalveluiden hajoaminen liikaa maakuntakohtaisiin ratkaisuihin, jolloin voidaan menettää kokonaisuuden hallinta ja palvelujen keskittämisestä saatavat taloudelliset hyödyt. [4]

Edellä mainitun lisäksi Tarkastusvirasto kiinnittää lausunnossaan huomiota seuraaviin asioihin: [4]

- Lakiesityksessä tulisi selkeämmin määritellä tehtäväjako valtakunnallisten kasvupalveluiden ja maakunnan järjestämien palveluiden välillä, maakuntien ja kuntien elinvoimatehtävien välillä ja toisaalta valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden ja julkisen vallan käyttöön sisältyvien viranomaistehtävien välillä. Näin vältyttäisiin päällekkäiseltä valmistelulta ja epäselvyyksiltä eri toimijoiden välisestä työnjaosta sekä luotaisiin paremmat edellytykset maakuntia palvelukokonaisuuksien suunnittelulle, tietojärjestelmien määrittelylle sekä valtakunnan tasoiselle työllisyyden hoidolle ja yritystoiminnan edistämiselle.
- Lakiesityksessä tulisi korostua vahvemmin maakuntien yhteistyövelvoite palveluiden keskittämisessä.
- Kasvupalveluiden tietoarkkitehtuurin ja tietojärjestelmien sekä niihin liittyvien investointien suunnittelulla on kiire, koska TE-toimistojen ja ELY-keskusten käyttämät järjestelmät ovat elinkaarensa päässä ja korvaavien järjestelmien rakentamiselle on suuri tarve.
- Rahoituslaissa esitetyt kasvupalvelukertoimen osatekijät eivät ota riittävästi huomioon tekijöitä, kuten pitkäaikaistyöttömyyttä, julkisten työpaikkojen osuutta eikä maakunnan huoltosuhdetta, joissa on suuria eroja maakuntien välillä ja jotka vaikuttavat kasvupalveluiden rahoitustarpeeseen.[3] Mikäli valtion rahoitus ei riitä maakunnan tarpeisiin, rahoitus katettaisiin asiakasmaksuilla, mikä voi heikentää yhdenvertaista palveluiden saatavuutta.
- Pitkäaikaistyöttömät ja muut heikossa työmarkkina-asemassa olevat tarvitsevat tukea ja henkilökohtaista palvelua. Osalle asiakkaista esityksessä kuvattu valinnanvapaus on vaikeasti hahmotettava ja valmius käyttää sähköisiä palveluja on heikko, jolloin vaarana on näiden asiakasryhmien jääminen työllisyyspalveluiden ulkopuolelle. Esityksen mukaan asiakas voisi valita palvelut mistä tahansa maakunnasta, mutta ei voisi niitä vaihtaa, jos hänen tilanteensa muuttuu. Tämä heikentäisi työvoiman liikkuvuutta ja on ristiriidassa valinnanvapausperiaatteen kanssa.
- Kasvupalveluiden yksityistämistavoite korostuu lakiesityksessä vahvasti, vaikka näyttöä ei ole siitä, että yksityiset palveluiden tarjoajat toimivat julkisia organisaatioita tehokkaammin tai taloudellisemmin. Kasvupalvelujen yksityistäminen voisi johtaa asiakkaiden valikointiin eikä yksityisiä palveluja välttämättä ole tarjolla.
- Kasvupalveluiden markkinoiden selvitys tulisi keskittää työ- ja elinkeinoministeriölle jokaiselle maakunnalle osoitetun velvoitteen sijasta.
- Palveluntarjoajien olisi hankalaa toimia eri maakunnissa, koska maakunnilla tulisi olemaan erilaiset hankintakäytännöt sekä sopimuskriteerit ja -ehdot. Kasvupalveluiden laadun ja palvelusopimusten seuranta tulisi määritellä maakunnan omavalvontaohjelmassa ja palveluntarjoajien sopimusehdoissa.